

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА
СОЦІОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова приймальної комісії
ОНУ імені І. І. Мечникова
проф. **Вячеслав ТРУБА**
«_____» _____ 2025 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**
для вступу на навчання для здобуття
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Спеціальність С 2 – Політологія

Освітньо-наукова програма Політологія
на основі освітнього ступеня магістр
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст)

Схвалено на засіданні Вченої ради
факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
Протокол № 5 від «13» березня 2025 р.

**ОНУ
2025**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит – форма вступного випробування, для конкурсного відбору осіб для здобуття ступеня доктора філософії, які вступають на основі здобутого ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Організація та проведення вступного випробування відбувається у порядку визначеному Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року за № 15/41360 та Положенням про приймальну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Мета вступного випробування за спеціальністю С2 Політологія: виявлення рівня теоретичних знань вступників в сфері політології, перевірка володіння навичками в області наукового аналізу та обробки емпіричних даних, оцінювання умінь робити узагальнення та проводити порівняльний аналіз на рівні мікро, мезо- та макро-політики, як базових компетенцій для опанування ОНП.

Вимоги до рівня підготовки здобувачів. Вступники до аспірантури під час складання фахового іспиту повинні продемонструвати: глибокі знання наукового апарату, класичних та сучасних політологічних концепцій і теорій, основних наукових шкіл та напрямів вітчизняної та зарубіжної політичної науки; чітке розуміння предмета та об'єкта політичної науки, методологічних засад, законів і закономірностей розвитку політичних процесів, інститутів та соціально-політичних трансформацій; високий рівень теоретичної та практичної підготовки, необхідний для проведення наукових досліджень, що відповідають вимогам для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю С2 – Політологія.

Форма фахового іспиту – тестування.

Підготовка програми фахового іспиту, розробка тестових завдань та проведення іспиту здійснюється предметною комісією факультету міжнародних відносин, політології та соціології (наказ № 421-18 від 28.02.2025 р.).

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

Політика: сутність, теоретико-методологічні основи, функції, різновиди. Феномен політики: зміст, структура, функції й ресурси політики як соціального інституту. Закономірності процесу політизації суспільства. Закономірність появи політології в системі суспільствознавства: зв'язок з іншими предметами й своєрідність предмета.

Етапи розвитку та основні напрямки політичної теорії. Класичні вчення про політику та державу. Специфіка розвитку української політичної науки в 90-х роках ХХ – початку ХХІ століття.

Основні закони, категорії, концепції та поняття. Загальні та спеціальні методи і принципи дослідження. Особливості розвитку української політичної думки. Політика як соціальне явище. Політика як специфічний різновид діяльності та об'єкт дослідження. Роль політики в соціальному поступі. Види і напрямки політики. Функції політики (управління, інтеграція, соціалізація, визначення цілі) Інституціональні та функціональні суб'єкти політики.

Політологія у системі наукового знання: теоретичний та емпіричний рівні. Методологія і методи політичного дослідження.

Політичний аналіз: принципи реалізації та функціональні завдання. Специфіка сучасної прикладної аналітики в умовах міжнародного політичного конфлікту.

Політична система і політичні інститути. Політична система: поняття, структура, типологія. Походження, сутність та функціональне призначення політичної системи, її структурні компоненти. Статичні та динамічні системи. Трансформація політичної системи в умовах модерну та постмодерну. Концепції політичної системи Т. Парсонса, Д. Істона, Г. Алмонда, К. Дойча. Політична система сучасної України.

Структура політичної системи: інституціональний рівень, процесуальний та інтеракціоністський рівень. Суспільні функції політичної системи: владно-політична, національної інтеграції, стабілізації соціально-політичного життя, суспільно-політичної модернізації, управління й права, та інші. Типи політичних систем. Класифікація політичних систем Г. Арона та У. Ростоу.

Держава як основний інститут політичної системи. Держава: поняття, походження, типологія. Теорії походження держави. Правова та соціальна держава. Форми державного правління. Еволюція форм державного управління в Україні. Визнані та невизнані держави. Міжнародна практика визнання держави. Держава в системі територіально-політичних утворень. Форми державного устрою. Стратегії ЄС щодо територіального розвитку.

Політичні партії та партійні системи. Типології політичних партій та партійних систем (М. Дюверже; З. Ньюмена; Р. Макрідіса, Дж. Сарторі, С. Рокана). Характеристики партійної системи України. Європейські стандарти функціонування політичних партій. Партійна система ЄС.

Репрезентація інтересів в політичній системі. Теорія груп інтересів та тиску. Лобізм. Моделі та механізми представництва інтересів. Інститути демократичної участі. Суспільні рухи. Функціональна роль ЗМІ.

Права людини та громадянина в історії розвитку політико-правових систем. Природа прав людини та громадянина. Покоління прав людини.

Місцеве управління та самоврядування. Конституційні стандарти територіальної політики. Багаторівневе управління та поліцентричне врядування. Поняття політико-правової системи держави: конституювання та конституціоналізм. Критерії компаративного аналізу політичних систем.

Характерні риси еволюції політико-правової системи в Україні. Процес становлення політичної системи України, її нормативно-правові ознаки, тенденції трансформації й особливості реформування.

Політична влада: сутність та сучасна концептуалізації. Політична влада як суспільне явище. Політична влада як специфічний суспільно-політичний феномен. Ідея «організації влади у М. Крозье.

Особливості тлумачення феномену влади в політології. Влада як «інструмент» та Влада як «мережа відносин». Погляди на владу М. Фуко та Б. Скіннера. Теологічна версія походження влади. Розуміння феномену влади в роботах Т. Парсонса. Влада як різновид насильства.

Ознаки політичної влади. Система щодо владних відносин Р. Арона. Структура відносин влади. Структурні компоненти влади: агенти, ресурси, інституційно-інструментальні засоби взаємовідносин, культура-цінності влади. Джерела та засоби встановлення політичної влади. Політична влада: поняття та види. Орієнтація влади на суспільну думку за С. Ліпсетом. Типологія легітимності за М. Вебером: традиційний, харизматичний, легальний. Типологія легітимності політичної влади Д. Хелда.

Мережеві та інформаційно-комунікаційні технології як чинники трансформації політичної влади (О. Тоффлер, У. Роджерс, М. Кастельс).

Ресурси політичної влади. Функції політичної влади. Політична влада та політичне управління. Сутність та конституційні основи народовладдя. Імідж влади та її представників.

Політичні режими та їх системні риси. Сутність і функціонування політичних режимів. Критерії класифікації політичних режимів. Типологізація політичного режиму: тоталітарний, авторитарний, демократичний й особливості їх варіації. Здійснення влади як вимір політичного режиму.

Традиційні та гібридні політичні режими. Політичні режими Європи. Класичні теорії демократії. Теорія демократії в поглядах Р. Дарендорфа, Ф. Шміттєра і Т. Карла. Сучасні концепти демократії. Реалізація демократії. Поняття та актуальні аспекти демократичного транзиту (Р. Даль, Б. Барбер, Х. Лінц, Дж. Снайдер, Н. Урбінаті, Дж. Данн). Національна специфіка форм реалізації демократичних режимів. Демократичні інститути в Україні.

Інститут парламентаризму в конституційному механізмі реалізації державної влади та втіленні принципу розподілу повноважень.

Поняття «статус», «престиж», «рейтинг». Політичний лідер як поняття та соціальне явище. Ознаки і характеристики політичного лідера. Типологія політичного лідерства М. Херманн. Концепції еліт: ціннісні, теорія демократичного елітаризму, концепція плюралізму еліт, ліволіберальні концепції еліт. Визначення поняття «політичної еліти» та її місце у суспільстві. Характерні риси політичної еліти. Функції політичної еліти: стратегічна, комунікативна, організаційна, інтеграційна. Основні теорії, типи і стилі політичного лідерства. Складності типологізації політичної еліти. Правляча та опозиційна політичні еліти. Типологія політичної еліти за її впливом: спадкова, ціннісна, владна, функціональна. Відкрита та закрита еліта. Змішана система рекрутування еліт в Україні. Процеси формування ядра політичної еліти України.

Сучасні моделі інституту голови держави. Класичні теорії політичних еліт (Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельс, Г. Лассуел, М. Вебер, Х. Ортегі-і-Гассета. Й. Шумпетер). Сучасні теорії еліт. Політичні еліти та політичне лідерство. Легітимність політичної влади. Технології здійснення політичної влади. Політичні конфлікти. Психологія влади.

Політична еліта України: особливості формування і тенденції розвитку. Проблема рекрутування політичних лідерів в різних типах політичних систем. Особливості політичного лідерства в сучасній Україні.

Політичні процеси: сутність та динаміка в контексті модернізації суспільних відносин. Зміст, структура та організація політичного процесу. Політичний процес як центральна категорія політичної науки. Категорія «політичний процес» й особливості її трактування: розуміння влади та її вплив на політичну поведінку (М. Вебер), процесуальний підхід – ототожнення політичних явищ з політикою (Р. Доуз), функціонування політичних систем (Т. Парсонс), діяльність політичних інститутів (Д. Істон), поведінкових реакцій (Ч. Мерріам), динаміка взаємодії соціальних втрат з підвищенням статусів індивідів (Р. Дарендорф, П. Сорокін), культурні та ідеологічні аспекти політичних змін (Е. Гідденс), комунікативний дискурс (Г. Лассуел), вплив соціального капіталу на політичні структури (Р. Путнам), мережевий підхід до розуміння політичних структур (М. Кастельс), вплив конфліктів та динаміку політичних процесів (Л. Козер).

Політична діяльність. Стратегія політичних рішень. Політична тактика. Політична стабільність. Політична відповідальність.

Політичний конфлікт: поняття, структура і функції. Принципи та технології розв'язання воєнно-політичних конфліктів. Посередництво у політичних конфліктах: головні завдання, різновиди й технології здійснення.

Методологія вивчення політичних процесів: системний підхід, структурно-функціональний підхід, цивілізаційний підхід, політична герменевтика, методи моделювання та прогнозування.

Політична культура як соціальне явище. Політична культура: еволюція поглядів, сутність та визначення. Політична культура як система норм, принципів та цінностей політичної свідомості та поведінки. Політична культура та політична діяльність в умовах демократичного суспільства.

Поняття «суспільства», «суспільної групи», «особистості» в політичній культурі. Типи, види та функції політичної культури. Типи політичної культури за Г. Алмондом та С. Вербою: патріархальна, підданська, активістська. Поняття «змішаних типів політичної культури».

Взаємодія політичної культури з іншими підсистемами загальної культури – економічної, правової, моральної тощо. Структура та функції політичної культури. Політичні цінності. Політичні норми.

Типології політичної культури за рівнем дії, масштабом дії та орієнтації дії політичної культури. Субкультури в політичній культурі як специфічний менталітет орієнтації та моделі політичної поведінки, типові для різних соціальних груп та прошарків. Політична культура молоді, національно-етнічних та регіональних груп. Сільська та міська субкультури. Релігійно-політичні субкультури. Функції політичної культури: науково-пізнавальна, нормативно-регулятивна, політичної спадковості (репродуктивна), інтеграційна, мобілізаційна, політичного прогнозування, тощо.

Нація та держава: концептуальне співвідношення понять в модерну та постмодерну епохи. Трансформація та модернізація національних доктрин в умовах глобалізації та інтеграції: моделі та світовий досвід.

Модель політичної культури в Україні. Особливості формування політичної культури, свідомості, самосвідомості України. Політична комунікація: поняття, засоби та форми. Специфіка комунікативних процесів в сучасному політичному просторі. ЗМІ як чинник реалізації політичних проектів.

Політична ідеологія. Зародження і розвиток основних ідеологічних концепцій. Лібералізм, консерватизм, соціалізм, комунізм: їх зародження, еволюція та ключові принципи. Соціальна сутність ідеології, її роль у формуванні політичних систем і суспільних поглядів. Розуміння змісту, форм та функцій ідеології, її значення у суспільному житті та сучасних політичних процесах. Позитивні та негативні оцінки ролі ідеології в сучасному житті.

Ідеологія як наука про ідеї, їх походження та функціонування в суспільстві (Дестют де Трасі, П. Кабаніс, Е. Кондільяк та інші).

Марксистське розуміння ідеології як ілюзорної свідомості, яка відображає інтереси домінуючих класів.

Теорія «соціології знання» М. Шелера та К. Маннгейма про ідеологію як утопічну свідомість, яка формується в умовах соціальних та культурних змін. Критика ідеології в контексті соціальної філософії Франкфуртської школи (Т. Адорно, Г. Маркузе та інші) як механізму, що підтримує соціальну нерівність та домінуючі відносини.

Сучасні концепції «кінця ідеології» та деідеологізації, що представлені працями Р. Арона, С. Ліпсета, К. Поппера, Е. Шилса, а також концепція

«реідеологізації» як реакції на кризу традиційних ідеологічних систем. Сучасні гібридні ідеології та їх зв'язок з популізмом як формою політичної мобілізації в умовах сучасних політичних трансформацій.

Система, структура, основні закономірності та тенденції розвитку системи міжнародних відносин. Поняття «система» та «структура» міжнародних відносин. Типологія міжнародних систем. Критерії та ознаки класифікації систем та підсистем міжнародних відносин.

Історичні моделі світового порядку (Вестфальський, Віденський, Потсдамський та інші). Трансформації політичних систем

Загальні та специфічні закономірності розвитку системи міжнародних відносин. Поняття про ключові фактори та рушійні сили функціонування та розвитку системи міжнародних відносин. Джерела зміни та розвитку системи.

Геостратегія держави: поняття, типологія, ознаки, структурні елементи. Геостратегічні цілі та пріоритети України. Інструменти зовнішньої політики держави. Співвідношення сил на світовій арені як визначний чинник розвитку системи міжнародних відносин. Концепція «балансу сил» в сучасних теоріях міжнародних відносин. Критерії та методика оцінки співвідношення сил в сфері міжнародних відносин.

Міжнародний порядок: поняття, категорії, механізми забезпечення. Моделі світового порядку за С. Гоффманом та С. Гантингтоном. Риси нового світового порядку за А. Слотером та Г. Кіссенжером.

Прогнозування міжнародних відносин та зовнішньої політики держав. Наукове передбачення та політичні прогнози. Прогнозування політичних процесів та явищ. Прогностика в сфері міжнародних відносин.

Методи та інструменти міжнародної прогностики: статистичний аналіз, моделювання, сценарне планування, експертні оцінки, інше

Класифікації міжнародних прогнозів (просторова, часова, за діапазоном охоплення тощо). Ключові фактори, що впливають на зовнішньополітичні рішення країн, такі як економічний розвиток, політичні конфлікти, торговельні угоди та військові загрози.

Проблемний і діагностичний ситуаційний аналіз. Структура аналізу політичної ситуації: 1. описовий аналіз (моніторинг та опис політичної ситуації, дослідження причин виникнення ситуацій або прийнятих рішень та їх наслідків); 2. перспективний аналіз (прогноз наслідків альтернативних рішень); 3. оцінний аналіз (оцінювання політики)

Стратегії управління кризовими ситуаціями та механізмів попередження конфліктів у міжнародних відносинах. Критерії та оцінки ефективності міжнародних прогнозів.

Глобальні проблеми сучасності та міжнародні відносини. Глобалізація, інформатизація та демократизація як головні тенденції сучасного політичного процесу. Глобальні проблеми сучасності: визначення,

загальні ознаки та характеристики. Глобалісти та антиглобалісти. Мондіалізм а його вплив на міжнародні відносини. Проблеми глобального управління. Концепція глокалізації: поєднання глобальних та локальних процесів. Роль локальних акторів в вирішенні глобальних питань: національні інтереси, громадянське суспільство, регіональні організації.

Альтерглобалізм як форма опозиції до традиційної глобалізації: ідеї, рухи та пропозиції альтернативних моделей розвитку

Міжнародні інтеграційні та дезінтеграційні процеси: поняття, передумови та типологія. Чинники глобалізації у світовій політиці на початку ХХІ століття: транснаціональні виклики, економічні та технологічні зміни. Глобальні моделі взаємовідносин держав. Проблеми міжнародної стабільності та безпеки: нові загрози, геополітичні конфлікти, питання ядерної безпеки та тероризму. Поняття та класифікації міжнародних організацій. Вищі органи міжнародних організацій: склад, структура, компетенція

Онови внутрішньої та зовнішньої політики України. Місце і роль України в сучасній світовій та регіональних системах міжнародних відносин. Основні пріоритети та завдання української зовнішньої політики.

Конституція України про основні напрями зовнішньої політики країни. Регіональні напрями зовнішньої політики України (ЄС, США, Росія, пострадянський простір, АТР, Близький Схід та Центральна Азія).

Україна в спеціалізованих та регіональних міжнародних організаціях: результати та перспективи співробітництва. Участь України в діяльності ООН. Україна та НАТО: форми співробітництва та взаємодії

Транскордонне співробітництво. Єврорегіони в історії територіального розвитку Європи та України. Міжнародні програми та програми ЄС і країн ЄС щодо підтримки регіонального розвитку в Україні.

Провідні українські науково-дослідницькі центри вивчення міжнародних відносин та зовнішньої політики.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Айзехен Б., Стоквелл С. Единбурзький погляд на історію демократії від давніх часів до майбутніх можливостей. Х. Фоліо, 2017 639 с.
2. Алмонд Г. Політична наука: історія дисципліни. URL: <https://polityslovo.wordpress.com/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%BE>
3. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. Пер. з англ. В. Морозов К.: Критика. 2001. 271 с.
4. Бабкіна О. Методологія пізнання політико-правової дійсності. Правова політологія. Академічний курс: підручник/авт. кол.: за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2021. С. 94-116.
5. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / Пер. з англ. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
6. Бжезінський Зб. Велика шахівниця; пер. Олена Фешовець. Харків : Фабула, 2018. 288 с.
7. Брусиловська О.І. Системні трансформації посткомуністичних країн Європи 1989-2009 / Ред.: О. Брусиловська. О.: Астропринт, 2011. 448 с.
8. Вебер М. Покликання до політики. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. О. Погорілий. К.: Основи, 1998. С. 173-191.
9. Гомза І. А. Суспільно-політичні рухи : навчальний посібник. Київ : НаУКМА, 2018. 176 с.
10. Гантингтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. пер. з англ. Тарас Цимбал. К.: Наш формат., 2020. 448 с.
11. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм: Пер. з англ. К.: Таксон, 2003. 300 с.
12. Даль Р. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція. Пер. О.Д. Білогорський. Х.: Каравелла, 2002. 216 с.
13. Елітознавство: підручник. За заг. ред. В. Гошовської. Київ, 2013. 268 с.
14. Європейський Союз в міжнародних відносинах / В.В. Копійка, М.А. Миронова, С.О. Маковський та ін. К: ВПЦ «Київський університет», 2021. 560 с.
15. Зеленько Г. Довіра до суспільно-політичних інститутів в Україні і наслідки її дефіциту для країни. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2018. Вип. 8. С. 108-118.
16. Зубчик О.А., Шульга М.А. Менеджмент в органах державної влади. Навчальний посібник. Вид. 2-е, допрацьоване. Суми, ФОП Литовченко Є.Б. 2020. 158 с.
17. Інституціоналізація публічного управління в Україні: наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2019. 210 с.
18. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : «Новий Світ–2000», 2017. Т.2.: XX – початок XXI ст. 598 с.

19. Історія світової соціально-політичної думки (донауковий та класичний етап) / А. М. Фесенко, В. О. Чорна, Л. В. Броннікова, Б. Б. Бондарець. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022, 68 с.
20. Йозеф Алоїз Шумпетер : Праці вченого та література про нього з фондів Наукової бібліотеки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : бібліогр. покажч. / уклад. : Н. М. Загородна, М. П. Дячук ; наук. ред. та авт. вступ. статті : П. О. Нікіфоров, Б. Д. Сторощук. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 136 с.
21. Кадук Н.І. Політичний простір Європейського Союзу в контексті процесів транснаціоналізації на сучасному етапі розвитку. *Науковий журнал «Регіональні студії»*. 2023, №32, 52-56.
22. Кармазіна М. Політичні партії в Україні. 2014–2017 рр. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 168 с.
23. Кармазіна М., Бевз Т., Горбатюк М., Зорич О. *Регіональні політичні еліти в Україні: особливості формування, цінності та ідентичності* (кінець 1991–2019 рр.). Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. 264 с.
24. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с
25. Кормич Л. І., Польовий М. А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір: навчальний посібник. Одеса: Фенікс, 2017. 240 с.
26. Кресіна І.О. До питання про предметне поле і методологічні засади правової політології. *Правова держава*. 2020. Вип. 31. С. 435–445.
27. Кукуруз О.В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща. Київ: Видавництво «ФОР-Подолін І.В.», 2020. 368 с.
28. Лукіна Л.В. Політичний дискурс: сутність та особливості застосування. *Політикус* : наук. журнал. 2021. № 2. С. 75–80.
29. Міжнародні відносини та зовнішня політика в еру «Пост-Правди». Монографія / О. Брусиловська та ін. К.: Вадекс, 2018. 368 с.
30. Неліпа Д. Системний аналіз в політології. Підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 304 с.
31. Обушний М. І., Примуш М. В., Шведа Ю. Р. Партологія: навчальний посібник К: Арістей, 2017. 432 с.
32. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія. Київ : НІСД, 2019. 560 с.
33. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами: Монографія / За заг. ред. Ф.М. Рудича. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 488 с
34. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: «Новий Світ-2000», 2017. Т. 2. 535 с.
35. Політична наука в Україні. 1991-2016 рр.: у 2 т. Т. Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України. К.: Парламентське вид-во, 2016. 656 с.

36. Польовий М. А., Тарасюк В. О. Теоретичні засади моделювання публічнополітичних процесів. *Політичне життя*. 2023. Вип. 3. С. 26-35.
37. Право Європейського Союзу: підручник / Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків: Право, 2021. 484 с.
38. Рєзніков В.В. Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика: монографія. Харків : «Діса плюс», 2020. 364 с.
39. Ролз Д. Політичний лібералізм. Пер. з англ. К.: Основи, 2000. 382 с.
40. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія: Дослідження структур, мотивів і результатів. К.: Артек, 2001. 224 с.
41. Соціокультурні чинники трансформації політичної реальності у ХХІ ст.: монографія: ред. кол. В.В. Попков, Є.С. Огаренко, Н.Є. Степанова О.Ю. Хорошилов. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2020, 296 с.
42. Соціологічні та політологічні студії : підручник для студентів вищих закладів освіти / за ред. проф. А. С. Лобанової. Київ : Каравела, 2018. 520 с.
43. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навчальний посібник / М.О. Шабанов. Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2022. 143 с.
44. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні: монографія. Т.Л. Нагорняктаін. Вінниця: ТВОРИ, 2019. 225 с.
45. Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович І. В. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції: монографія. Київ: НАДУ, 2017. 248 с.
46. Теорія держави і права: підручник. За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.М. Бандурки; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.
47. Узун Ю.В. Архітектура регіонального представництва в системах багаторівневих відносин. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія «Політичні науки»*. 2023, № 3, С. 48-54.
48. Узун Ю.В. Політичний простір: методологічні підходи становлення та розвитку концепту. *Політичне життя*. 2023, 2, 24-33.
49. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. К.: Наш формат, 2020. 192 с.
50. Хорошилов О.Ю. Естетичний інструментарій формування уявних спільнот: феномен національного гімну. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2021. №34. С. 212-231
51. Явір В.А. Етнополітична інтеграція та дезінтеграція у сучасному світі: політико-правовий концепт: монографія. Київ: Логос, 2018. 468 с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст тестових завдань визначено Програмою фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю С2 Політологія, ОНП Політологія на основі ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

Тест для фахового іспиту складається із завдань з **вибором однієї правильної відповіді** (ТЗ закритої форми). До кожного завдання подано чотири варіанти відповідей (А, Б, В, Г), з яких один правильний.

Загальна кількість завдань тесту – 50.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюється в 0 або 2 тестових балів.

Результат фахового випробовування оцінюють за шкалою від 0 до 100 балів:

0 – 59 незадовільно;
60 – 74 задовільно;
75 – 89 добре;
90 – 100 відмінно

Критерії оцінювання іспиту за фахом

ТЗ із вибором однієї правильної відповіді	Кількість балів
• неправильна відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь ненадано	0 балів
• правильна відповідь	2 бали
• мінімальна кількість тестових балів, яка дає право на участь в конкурсному відборі	60 балів
• максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту	100 балів

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступник має право подати письмову апеляцію щодо екзаменаційної оцінки (кількість балів), отриманої на вступному випробуванні. Апеляція подається письмово у вигляді заяви у довільній формі на ім'я голови Приймальної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова. Апеляційна заява подається

вступником особисто згідно з Положенням про апеляційну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Предметом апеляції може бути тільки оцінка з вступних випробувань. Не розглядаються апеляції, подані невчасно або з порушенням процедури подання.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах та конкурсному відборі не допускаються.

Голова предметної комісії:

Світлана КОЧ